

RUDA

Obec se rozkládá v nadmořské výšce 565 metrů nad mořem. K obci patří dvě katastrální území Ruda u Velkého Meziříčí a Lhotka u Velkého Meziříčí o celkové výměře 1303 hektarů.

První zmínky o Rudě pochází ze záznamu v Zemských deskách brněnských, kde je ves většinou zmiňována při prepisech šlechtického majetku. Naprosto první zápis pochází z roku 1353 a je zapsán latinsky. Jde o přepis smlouvy mezi Vzatou z Tasova a jeho manželkou Annou. Obec je zde zmiňována jako Hruda. Další zmínka pochází z roku 1366, v té Bohuň z Moštišť Tasovi z Tasova a jeho dědicům zaznamenává prodej mezi jiným i lánu s příslušenstvím na Rudě.

Lomnické křídlo rodu Tasovců je pak znázorněno i ve znaku naší obce jako černé křídlo se žlutým perizoniem. Dále jsou ve znaku a vlajce hornická kladívka znázorňující historickou těžbu železné rudy v obci. Mluvícím znamením znaku a erbu je pak šíp, což je atribut kostela svatého Jiljí.

K obci Ruda náleží i osada Křeptov, která se rozléhá 1 km východně od Rudy. První zmínka o **Křeptově** pochází z roku 1482 z knihy pana Viléma z Pernštejna. Tehdy byl Chřeptov prepisován ze Ctibora Dčbeřika z Hartíkovíc a z Mistřína na Mikuláše z Jemničky. V roce 1642, během probíhající třicetileté války, rakouská armáda táhnoucí proti Švédům rozložila svůj tábor kolem vesnice Rudy a setrvala na místě. Následkem pobytu vojska zanikla ves Křeptov. Na jejím místě si poté hrabě Rudolf z Kounic vystavěl dvůr. Dvůr Křeptov, ovčírna a 10 domků náležel vrchnosti. Křeptov v té době byl přifařen do Tasova.

Místní část Lhotka spadá správně pod Rudu od roku 1960 vznikem hranic nových okresů a rozléhá se 2 kilometry jižním směrem od Rudy u dálnice D1. Nejstarší zmínka o Lhotce pochází z roku 1371

Nejvýznamnější historickou památkou je v obci **kostel sv. Jiljí**.

Původní kostel stál na místě dnešní školy. Byl zasvěcen sv. Jiljí opatovi. Byl dlouhý 16,3 m a široký 10 metrů, u oltáře byl zúžený.

Starý kostel byl v roce 1784 zbořen a na jeho místě vystavěna školní budova. Základní kámen k novému kostelu byl položen 25. května 1792 a požehnan arciknězem Josefem Karlem Pahnostem z Velkého Meziříčí. Kostel byl posvěcen 4. září 1795 Josefem Karlem Pahnostem.

Na věži v té době visely 3 zvony – první největší darovaný ze zrušeného kostela sv. Václava v Tasově s nápisem : „Léta Páně 1709 ke cti sv. Václava mučedníka dal zhotoviti tento nový zvon veledůstojný pán Vojtěch Formandl, farář tohoto místa. Pamatuj na mě v den mé smrti. Jan Baptista Melak mě ulil v Brně.“ Prostřední nejstarší zvon s nápisem „Léta Páně tisícího pětistého šestnáctého –

Pánu Bohu a svatému Jiljí do Rudy.“ Třetí, jímž se nezvonilo, býval v Černinské Zhoři (... k swate Marketie do Zhorze...).

Dne 26. 3. 1942 byly odebrány hned dva zvony – největší roudský zvon, vážící 237 kg s krásnou a starou ornamentikou sv. Václava pocházející z roku 1709, a poledník o váze 200 kg. Nejstarší zvon, vyrobený v roce 1709, se našel v červenci 1945 ve vojenských skladech.

Druhý zvon se konce války nedožil a byl roztaven pro vojenské účely. V roce 2006 dostala farnost menší finanční náhradu z Německa. Místo toho byly pak v roce 1970 v Martinicích odlity dva zvony, které byly poté 4. října 1970 slavnostně posvěceny.

Od té doby jsou ve věži kostela sv. Jiljí pověšeny 4 zvony, z nichž nejstarší pochází z roku 1516 a druhý největší je také ještě zachovaný z dřívějšího kostelíku a byl vyroben roku 1709, ten nese vyrytý nápis: : ANNO 1709 IN HONOREM S. WENCESLAY MARTYRIS HANC CAMPANAM ADDUM R: D: ADALBERTUS FORMANDL PAROCHUS LOCI FIERI FECIT. MEMENTO MEI IN DIE OBITOS MEI. IAN BAPTISTA MELAK MNIE W BRNIE LIL.

Na prvním novém zvonu - poledníku je nápis: „Maria, zůstaň matkou svému lidu“ – věnovali farníci z Rudy, Jabloňova a Březejce L. P. 1970. A na druhém zvonu – umíráčku se píše: „ Sv. Josefe vypros nám šťastnou hodinu smrti“ – farníci L. P. 1970.

Menza byla pořízena z bílého křtinského mramoru s červenými sloupky a s červenou výplní zadní stěny. Retabulum bylo zhotoveno z lipového dřeva s pozlacenými dřevořezbami.

U kostela sv. Jiljí se nachází **památník padlým** v první světové válce. Má připomínat všechny zdejší vojáky, kteří nasadili svůj život ve válce v letech 1914 – 1918. Památník byl postaven a vysvěcen v červnu 1927 a stával v zatáčce u školy. Později byl přemístěn do parčíku před hasičskou zbrojnicí.

Budova, před kterou stojíte, je místní malotřídní **základní škola**. Škola byla vystavěna v roce 1795 na místě zbouraného kostela sv. Jiljí. Do Rudy chodily i děti z vesnice Březejc a Jabloňov (do roku 1830). Budova po mnoha úpravách slouží svému účelu dodnes a navštěvují ji žáci 1. – 3. třídy

Nejstarší dům na Rudě je budova dnešního **hostince U Malců**. Byl vybudován v roce 1735.

V katastru Rudy se vyskytují také tři **smírčí kameny**, a další leží poblíž Lhotky. První se nachází přímo u silnice před domem Šťastných. Tento kámen měří 50x42x9 cm a je na něm nápis PETR – DOSTAL – SPOLNI – 22 L. VĚKU JEHO – 22. ÚNORA 1852. Traduje se, že ve zmíněném roce tudy vedl řezník Petr Dostál na

trh býka, ten se však splašil a nešťastného muže zabil. Druhá verze příběhu vypráví o tom, že mrtvý byl svatebčan, který zemřel poté, co se mu převrhl vůz. Druhý kámen leží u cesty zvané Štreka v blízkosti Havlovy studny, která vede od hlavní silnice do obce na náves. Pověst vypráví, že se v té studni utopil ševcovský učeň při nabírání vody. Kříž má rozměry 78x28x14 cm.

Třetí smírčí kámen se nachází u rybníčku zvaného Holíkův, dnešní požární nádrži. Tento kámen o velikosti 71x36x20 cm pochází z roku 1812. Podle pověsti má připomínat smrt tří francouzských vojáků, kteří v Rudě zahynuli za napoleonských válek. Pohřbeni jsou údajně na kopci Strážníku.

Na horním konci obce při výjezdu směr na Velkou Bíteš se nachází **kaplička** zasvěcená sv. Janu Nepomuckému. Tohoto světce symbolizuje obraz umístěný uvnitř.

Velmi zajímavé jsou také dvě **barokní boží muka**, které se nacházejí v katastru Rudy. První stojí přímo u silnice na Roudských a druhá mezi kostelem a hřbitovem. Obě jsou tříboké, jedna má plechovou a druhá taškovou střechu. Na jejich vrcholu se nachází zdobený kříž. Podle ústního podání mají připomínat cestu Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu.

Nejvýše položené místo katastru je vrchol **Bačátka** (581 m n. m.).

Z dávno zaniklých míst v okolí stojí za zmínku obec **Kyjovy**, která se nacházela 1,5 km severně od Rudy v blízkosti stejnomenného rybníku.

První zmínka je o ní stejně jako u Lhotky z roku 1371, kdy se mluví o Mikuláši z Kyjov. Nedochovali se ale žádné zůstatky po vesničce Kyjovy a jen se vypráví, že se rozprostírala v blízkosti rybníku Kyjovák, který leží severně od obce Ruda směrem na Ronov.

Obcí prochází cykloturistická trasa č. 5240 spojující Bohdalec, Křižanov a Tasov. V Tasově se pak mohou cykloturisté napojit na další cykloturistické trasy, např. podél řeky Oslavy (cyklomapy lze získat zdarma v místním hostinci U Malců).

Katastrem také prochází turistická trasa, modře značená, která nás zavede přes Jabloňov a Tasov do Budišova nebo přes Ořechov a Osovou Bitýšku do Velké Bíteše. Rozcestník je v místě zvaném „**U obrázku**“, který se nachází severozápadně od obce směr Březejc. Zde na jednom ze starých smrků visí obraz sv. Jana Nepomuckého. K lokalitě se váže pověst o pytlácích. Kdysi dávno šel hajný tímto lesem a přistihl pytláky. Ti ho svázali a přivázali ho hlavou dolů ke stromu s mraveništěm a nechali ho svému osudu. Od té doby visí na rozcestí tento obrázek.

Ve středu obce na návsi je vystavěn kulturní dům s obchodem se smíšeným zbožím a obecním úřadem. K občerstvení slouží v obci hostinec U Malců a bistro U Karase. V dolní části obce se rozprostírá fotbalové hřiště.

Obec Ruda patří do Mikroregionu Velkomeziříčsko-Bítešsko, který zahrnuje celkem 57 obcí. O dalších zajímavostech mikroregionu se dočtete v cyklomapě, kterou zdarma obdržíte v místním hostinci Malců.